

4531

٧٥٥
١
٤٥٢
زلال کسر

www.ketab.ir

نفوز اسوار اسانه ای

www.ketab.ir

سرشناسه: تدوین گروه فرهنگ و هنر دینی
عنوان و نام پدیدآور: جنگ نرم، نفوذ و سواد رسانه‌ای؛ گروه فرهنگ و هنر دینی
مشخصات نشر: قم: اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه.
مشخصات ظاهری: ۴۰۲ ص. : مصور (رنگی)، جدول، نمودار.
ریال؛ ۱۷۰۰۰۰ ۲-382-514-964-978 ISBN

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: جنگ نرم

موضوع: رسانه‌های گروهی - جنبه‌های سیاسی

موضوع: جنگ نرم - جنبه‌های قرآنی

موضوع: جنگ نرم - جنبه‌های مذهبی - اسلام

موضوع: تبلیغات ضد اسلامی

شناسه افزوده: صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه
شناسه افزوده: صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه. گروه تاریخ و مناسبت‌ها

رده بندی کنگره: ۱۳۹۵، ج ۵ خ / ۲۷۵ UB

رده بندی دیویی: ۳۴۳۴ / ۳۵۵

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۳۹۳۴۴۱۹

جنگ نرم، نفوذ و سواد رسانه ای

به اهتمام: گروهی از نویسندگان

تهیه‌کننده و ناشر: اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه

طرح جلد: سیدجلال طباطبایی

ویراستار: محمدحسن فرج نژاد

صفحه آرا: مرتضی صابری

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۵

شمارگان: ۶۰۰

بها: ۱۷۰۰۰۰ ریال

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

قم: بلوار امین، اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه

سامانه ارتباطات: ۱۱ - ۳۲۹۱۵۵۱۰ ۰۲۵

پیام کوتاه: ۳۰۰۰۰۲۵۵ ایمیل info@irc.ir

تهران: جام جم، ساختمان شهید رهبر، طبقه زیرزمین

تلفن: ۰۲۱-۲۲۰۱۴۷۳۸

مشهد: خیابان امام خمینی(ره)، جنب باغ ملی، ساختمان صبا، تلفن: ۰۵۱ ۳۲۲۱۵۱۰۸

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۴-۳۸۲-۲ ISBN:978-964-514-382-2

WWW.IRC.IR

۱۱ - ۳۲۹۱۵۵۱۰ ۰۲۵

فهرست اجماع مطالب

۵..... دیباچه

۹..... پیش گفتار

فصل اول: مفهوم شناسی و مبانی نظری

۱۵..... ۱. مفهوم شناسی جنگ نرم

۱۵..... ۱-۱. مقدمه

۱۶..... ۱-۲. تعریف قدرت

۲۰..... ۱-۳. ساختار مفهومی نظری جنگ

۲۲..... ۱-۴. تعریف و انواع جنگ

۲۹..... ۱-۵. ابزارهای جنگ نرم

۳۰..... ۱-۶. کارکردهای جنگ نرم

۳۱..... ۱-۷. اهداف جنگ نرم

۳۷..... ۱-۸. ویژگی های جنگ نرم

۳۹..... ۱-۹. قدرت نرم، قدرت شبکه ای

۴۸..... ۱-۱۰. برخی شگردهای جنگ نرم

۵۷..... ۲. سواد رسانه ای

۵۷..... ۲-۱. مقدمه

۵۸..... ۲-۲. مروری اجمالی بر مفهوم و اصول سواد رسانه ای

۶۷..... ۲-۳. مروری بر نظریه های سواد رسانه ای

۸۰..... ۲-۴. مروری بر رویکردهای مختلف سواد رسانه ای

۸۵..... فهرست منابع

فصل دوم: جنگ نرم و نفوذ در قرآن

۹۱..... ۱. جنگ نرم از دیدگاه قرآن کریم

۹۱..... ۱-۱. مقدمه

- ۱-۲. سران جنگ نرم ۹۲
- ۱-۳. شیوه‌های جنگ نرم ۹۵
- ۱-۴. ابزارهای جنگ نرم ۱۰۵
- ۱-۵. راه‌های مقابله با جنگ نرم ۱۰۷

فصل سوم: جنگ نرم و نفوذ در اندیشه حضرت امام خمینی علیه السلام و رهبری (مدظله العالی)

۱. جنگ نرم در اندیشه حضرت امام علیه السلام و رهبری (مدظله العالی) ۱۲۱
- ۱-۱. جنگ نرم از دیدگاه حضرت امام خمینی علیه السلام ۱۲۲
- ۱-۲. ابزارهای جنگ نرم از دیدگاه حضرت امام علیه السلام ۱۳۰
- ۱-۳. راهکارهای مقابله با جنگ نرم از دیدگاه حضرت امام علیه السلام ۱۳۰
۲. جنگ نرم از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ۱۳۹
- ۲-۱. مفهوم شناسی جنگ نرم ۱۳۹
- ۲-۲. اهداف جنگ نرم ۱۴۲
- ۲-۳. ویژگی‌های جنگ نرم ۱۴۶
- ۲-۴. ابزارهای جنگ نرم ۱۴۹
- ۲-۵. آسیب‌های جنگ نرم ۱۶۹
- ۲-۶. شروط تحقق اهداف رسانه ملی در حوزه جنگ نرم ۱۷۶
- ۲-۷. راه حل‌های عملی، در مقابله با جنگ نرم ۱۷۷
- راهبردها ۱۷۷
- ۲-۷-۱. راهبردهای عمومی ۱۷۸
- ۲-۷-۲. راهبردهای فرهنگی ۱۸۸
- ۲-۷-۳. راهبردهای سیاسی ۱۹۱
- ۲-۷-۴. اجتماعی ۱۹۶
- ۲-۷-۵. رسانه‌ای و تبلیغی ۲۰۰
- ۲-۷-۶. شش - اعتقادی و دینی ۲۰۳
- ۲-۷-۷. هفت - بین‌المللی ۲۰۴
- ۲-۷-۸. اقتصادی ۲۰۵
۳. جمع‌بندی ۲۰۶
- ۳-۱. مخاطبان جنگ نرم ۲۰۷

۳-۲. ویژگی‌های جنگ نرم	۲۰۷
۳-۳. اهداف جنگ نرم	۲۰۷
۳-۴. ابزارهای جنگ نرم	۲۰۸
۳-۵. آسیب‌های جنگ نرم	۲۰۸
۳-۶. راهکارهای مقابله با جنگ نرم دشمن	۲۰۹
منابع	۲۱۰
۳. نفوذ در نگاه مقام معظم رهبری	۲۱۱
۱. مقدمه	۲۱۱
۲. تعریف	۲۱۲
۳. انواع نفوذ	۲۱۳
۴. ویژگی‌ها	۲۱۴
۵. عوامل	۲۱۵
۶. زمینه‌ها	۲۱۶
۷. اهداف	۲۱۷
۸. ابزارها	۲۱۹
۹. چالش‌ها و آسیب‌ها	۲۲۰
۱۰. راهکارها	۲۲۰
نتیجه‌گیری	۲۲۳
مهم‌ترین اهداف نفوذ از دیدگاه رهبری	۲۲۴
فهرست منابع	۲۲۹

فصل چهارم: جنگ نرم، خانواده و سبک زندگی

۱. جنگ نرم در حوزه خانواده: از خانواده‌زدایی تا نظام‌زدایی	۲۳۳
۱-۱. چرایی هجمه دشمن علیه زن و خانواده در جنگ نرم	۲۳۴
۱-۲. اقدامات دشمن در جنگ نرم رسانه‌ای علیه خانواده	۲۳۷
۱-۳. اهداف دشمن در جنگ نرم علیه زن و خانواده	۲۳۹
۱-۴. مصادیق جنگ نرم در حوزه خانواده و فرهنگ جنسیتی	۲۴۱
۱-۵. راهبردها و راهکارهای مقابله با جنگ نرم	۲۵۴
۲. جنگ نرم و سبک زندگی اسلامی	۲۶۸
مقدمه	۲۶۸
۲-۱. مفهوم‌شناسی سبک زندگی	۲۶۹

۲۷۱.....	۲-۲. چرایی و هدف جنگ نرم علیه سبک زندگی اسلامی ایرانی
۲۷۲.....	۲-۳. ابزارهای جنگ نرم در تغییر سبک زندگی
۲۸۱.....	۲-۴. چگونگی نقش رسانه‌ها در تغییر فرهنگ و سبک زندگی
۲۸۵.....	۲-۵. جنگ نرم ماهواره‌ای علیه سبک زندگی اسلامی
۲۹۷.....	۲-۶. تأملات رسانه‌ای مقابله با جنگ نرم در حوزه اجتماعی سبک زندگی
۳۰۲.....	فهرست منابع

فصل پنجم: جنگ نرم و اعتقادات دینی

۳۰۷.....	جنگ نرم و اعتقادات دینی
۳۰۷.....	۱. مقدمه
۳۱۱.....	۲. چیستی اعتقادات اسلامی و نقش آن در ثبات فرهنگی
۳۱۲.....	۳. شکل‌گیری اعتقادات
۳۱۴.....	۴. ابعاد جنگ نرم در حوزه اعتقادات
۳۲۸.....	۵. انواع شبهات مطرح شده در شبکه‌های ماهواره‌ای
۳۳۷.....	۶. راهبردهای پاسخ‌گویی و مقابله با شبهات
۳۳۸.....	۷. راهکارهای رسانه‌ای پاسخ‌گویی به شبهات
۳۴۵.....	فهرست منابع

فصل ششم: جنگ نرم و انقلاب اسلامی

۳۴۹.....	جنگ نرم و انقلاب اسلامی
۳۵۰.....	۱. جنگ نرم و مبانی نظری انقلاب اسلامی
۳۵۷.....	۲. جنگ نرم و ارزش‌های انقلاب اسلامی
۳۷۳.....	۳. جنگ نرم و حوزه عملکرد انقلاب اسلامی
۳۹۷.....	فهرست منابع

دیباچه

امروزه با گسترش فناوری‌های جدید ارتباطی، عصری شکل گرفته است که از تحقق حاکمیت و هم‌بونی نظام سلطه و استیلای فرهنگ غربی با استفاده از فضای رسانه‌ای حاکم بر جهان حمایت دارد.

دلیل این ادعا آن است که گذر از روش‌های سنتی سخت توسعه قدرت در ابعاد سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی و رسیدن به رویکرد نرم‌افزاری، مسائل و چالش‌های جدیدی را برای بازیگران و نقش‌آفرینان این حوزه‌ها در کشورهای مختلف به ارمغان آورده است.

جنگ یا نبرد نرم، توصیف کاملی از مبارزه خاموش و بی‌صدا با نگرش‌ها، گرایش‌ها، مفاهیم و پدیده‌هاست؛ نبردی که در فرایند آن، با تغییر دانش، نگرش و باورهای جامعه، افکار عمومی و پسندها و ناپسندهای آن در جهت اهداف طراحان این نبرد، تغییر می‌کند. در این نوع نبرد، به دلیل ویژگی‌های ذاتی و اقتضایی آن، رسانه‌ها ابزار اصلی میدان مبارزه‌اند. دستگاه‌های بزرگ تولیدکننده و توزیع‌کننده پیام که فراتر از مرزهای معمول و در همه شرایط در دسترس مخاطبان و جامعه هدف هستند، می‌توانند در مبادی فکری و نگرشی نقش داشته باشند و اثرهای مقطعی یا بلندمدتی بگذارند.

همان‌گونه که رسانه‌ها در طراحی نبرد نرم می‌توانند ابزار مهم برنامه‌ریزان این حوزه باشند، بدون تردید، در مقابله با تهدیدات و تهاجم نرم نیز یگانه ابزار کارآمد مدافعان نفوذ نرم دشمن خواهند بود؛ زیرا کارکردهای متفاوت آموزشی، اطلاع‌رسانی، آگاهی‌بخشی، تعمیم و یکپارچه‌سازی، بحران‌زدایی، فرهنگ‌پذیری، برجسته‌سازی و... رسانه‌ها، بیانگر آن است که خلأ نقش بی‌نظیر آنها با هیچ ابزاری پر نمی‌شود.

در این میان، الگوی فکری انقلاب اسلامی و حاکمیت دین بر عرصه‌های مختلف حیات اجتماعی انسان، به لحاظ تنافی ذاتی که با تفکر رایج جهانی دارد، واکنش‌های مهم و گسترده‌ای را به بار آورده و موجب شده است تا همه روش‌های مقابله با این تفکر به کار گرفته شود.

در نبرد نابرابر نرم و عملیات روانی در مواجهه با ارزش‌ها و مفاهیم دینی و انقلاب اسلامی، نقش مجموعه بزرگ رسانه‌ای کشور به ویژه سازمان صدا و سیما به اندازه‌ای مهم و حساس است که فعالیت‌های پیچیده علمی و پژوهشی در این حوزه را اجتناب‌ناپذیر می‌کند. رهبر معظم انقلاب در دیدار مدیران ارشد سازمان در سال ۱۳۹۴، در این باره فرمودند: «صدا و سیما قراگاه مقدم و فعال مقابله با جنگ نرم است و مدیران و کارکنان رسانه ملی، سرداران و سربازان این جنگ نرم هستند». همچنین ایشان فرمودند: «صدا و سیما در خط مقدم مبارزه با جنگ نرم حضور دارد و از الزامات این حضور، تأمین و ایجاد پشتیبان نظری، علمی و پژوهشی برای فعالیت رسانه در مقابله با تهدیدات نرم است».

کتاب حاضر که با همت کارگروه رسانه و جنگ نرم و پیرو بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) و جمعی از نویسندگان و به کوشش جناب آقای خوشرو در اداره کل پژوهش‌های اسلامی تهیه شده است، تلاشی است برای رفع این خلأ در رسانه ملی تا برنامه‌ریزان و برنامه‌سازان رسانه ملی، با روش‌ها و

ابزارهای جنگ نرم در این حوزه آشنا شوند و راهبردها، راهکارها و اقدامات مناسب آفندی و پدافندی را برنامه‌ریزی و اجرا کنند.

کتاب پیش رو با هدف توصیف، تحلیل و تبیین ابعاد مختلف جنگ نرم و رسانه‌ای دشمن در مواجهه با فرهنگ و اعتقادات مردم ایران، با بهره‌گیری از دیگر آثار اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه و سایر مراکز پژوهشی تهیه شده است.

همچنین در این مجموعه تلاش شده است تا به رویکرد راهبردی ارتقای سطح سواد رسانه‌ای مخاطبان توجه ویژه مبذول شود.

اداره کل پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

تیر ۱۳۹۵

پیش گفته

از قرون گذشته بهترین شیوه برای تسلط بر جوامع و به دست گیری حکومت‌ها جز از طریق جنگ سخت و بکارگیری ابزار و حرفه‌های نظامی امکان‌پذیر نبود و نتیجه اولیه چنین جنگ‌هایی قتل و کشتار انسان‌ها بود.

جنگ نرم به لحاظ آن که فرا منطقه‌ای است راهبردی فرهنگی، اعتقادی سیاسی و اجتماعی دارد و بدون سر و صدا و بسیار گسترده است و از طرفی کم هزینه و با شیوه‌ها و ابزار گوناگون عمل می‌کند و در نهایت بر روح و روان و اخلاق و دین آثار تخریبی دارد بسیار مورد توجه سازمان‌های جاسوسی و محافل استکباری قرار گرفته است. اگرچه جنگ نرم در طول قرون مختلف خصوصاً در صدر اسلام و زمان امامت ائمه معصومین علیهم‌السلام وجود داشته است و به روشنی می‌توان به نمونه‌های فراوانی از این سبک استناد نمود و به حرکت‌های فریب و شایعه و روش‌های مشابه جنگ نرم فعلی اشاره و تحلیل نمود.

جمهوری اسلامی ایران نیز از ابتدای انقلاب اسلامی از سوی استکبار جهانی و با برنامه‌ریزی‌های دقیق مورد این هجومه واقع شده است. اصلی‌ترین هدف جنگ نرم در برابر نظام اسلامی برخورد و تقابل با ماهیت اسلام ناب است چرا که کشورهای استکباری مهم‌ترین خطر مقابل خود را نهادینه شدن و گسترش

اسلام ناب می‌دانند و در این راستا اهدافی مانند هدف قراردادن وحدت امت اسلام، افکار و روحیات جامعه اسلامی، اعتقادات، عفاف و حجاب، خانواده و جوانان به هدف اصلی دشمنان اسلام که همان برخورد با اسلام نجات بخش امت‌های مختلف است مورد توجه آنان بوده است..

یکی از مهم‌ترین روش‌های برخورد با جنگ نرم در ابتدا شناخت شیوه‌ها و ابزارهای جنگ نرم است. برای این مهم ارتقاء سطح دانش، دقت و درایت، کسب تخصص‌های لازم و مهمتر از همه مطالعه در علوم دینی و قرآنی که عالی‌ترین شکل مواجهه با دشمنان را آموزش داده است و رؤوس حفظ حاکمیت دینی، جامعه اسلامی، افکار و روحیات و اعتقادات دینی، خانواده و خصوصاً جوانان را بیان داشته است به طریق عالمانه و ماهرانه با رعایت ضرورت‌های زمان و مکان لازم است و باید با بیان شیوا و به روز و بهره‌گیری از عناصر مهمی نظیر رسانه و وسایل ارتباط جمعی، روش‌ها و اهداف دشمنان را خنثی نمود.

بیانات و هشدارهای مدیران رهبر معظم انقلاب در خصوص مواجهه با ترفندهای سلطه طلبانه استکبار چراغ پرفروغی در شناخت و شیوه‌های تقابل با جنگ نرم دشمن است.

آنچه در این کتاب - که به همت اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه تهیه گردیده - می‌خوانید عبارت است از «جنگ نرم، نفوذ و سواد رسانه‌ای» که در فصل اول در دو قسمت به مفهوم شناسی پرداخته است. در قسمت اول تعریف، خاستگاه مفهومی و نظری جنگ نرم، شاخصه‌ها، ابزارها، کارکردها، اهداف و ویژگی‌های جنگ نرم و در قسمت دوم به مفهوم‌شناسی سواد رسانه‌ای پرداخته و اصول آن مورد تحلیل قرار داده است. در فصل سوم ابتدا جنگ نرم در آیات قرآن کریم مورد بررسی قرار می‌گیرد و سپس جنگ نرم از دیدگاه امام خمینی (ره) و پس از آن از دیدگاه مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای

مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این قسمت نیز همچنین آسیب‌های جنگ نرم و نیز شروط تحقق اهداف رسانه ملی در حوزه جنگ نرم و راه‌های مقابله با آن با یک جمع‌بندی به پایان می‌رسد.

در فصل سوم به «جنگ نرم در حوزه خانواده و سبک زندگی» پرداخته می‌شود که در این فصل جنگ نرم و سبک زندگی و چرایی هجمه دشمن به جایگاه زن و خانواده مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

در فصل چهارم جنگ نرم در حوزه باورها و اعتقادات دینی بررسی می‌شود. در این فصل ابعاد جنگ نرم در حوزه اعتقادات و طرح انواع شبهات و راه‌های مقابله و پاسخ‌گویی بدان مورد ارزیابی و تحلیل قرار گرفته است.

در فصل پنجم و نیز آخرین فصل آن جنگ نرم در حوزه انقلاب اسلامی، آرمان‌ها و ارزش‌های آن به همراه بحث‌هایی درباره جنگ نرم و مبانی نظری انقلاب اسلامی و سپس جنگ نرم و ارزش‌های انقلاب اسلامی و حوزه عملکرد انقلاب اسلامی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

امید است آنچه در این مجموعه تهیه و تقدیم علاقمندان و صاحبان فکر و اندیشه می‌گردد مورد رضایت مخاطبین قرار گرفته و گامی جهت تنویر افکار عمومی برای شناسایی توطئه‌های وسیع و گسترده دشمن و در راه‌های مقابله با آن واقع گردد.

کارگروه جنگ نرم و رسانه